

Naslovi knjige:

Titels:

Blago onom ko rano poludi
(Gelukkig is wie bijtijds waanzinnig wordt)
Echte mensen kunnen vliegen
(Pravi ljudi umeju da lete)

Prevodioci:

Vertalers:

Jelena Hilbrich, Nena Perović, Nadežda Novaković,
Irena Ajdinović, Sonja Papak, Ivan Mutavdžić,
Aleksandar Đokanović, Radmila Pavlica, Marija Dačić, Ana
Popović, Marija Kovač, Marija Lacković,
Snežana Petrović, Mina Manasijević, Dara Šećerov,
Jelica Novaković-Lopušina

Izdavači:

Uitgevers:

Uitgeverij EPO, Antwerpen
Partenon, Beograd

Glavni urednici:

Hoofdredacteurs:

Hugo Franssen
Momčilo Mitrović

Naslovna strana:

Omslagontwerp:

Jelica Radovanović, Dejan Anđelković, Mirjana Munišić

Tehnički urednik:

Technische redacteur:

Snežana Necić

Štampa:

Drukkerij:

MEGRAF, Novi Beograd

Tiraž:

Oplage:

500

Jelica Novaković-Lopušina

**ECHE MENSEN
KUNNEN VLIEGEN
(PRAVI LJUDI UMEJU DA LETE)**

EPO • ANTWERPEN
PARTENON • BEOGRAD
2000

CIP – Каталогизacija u publikaciji
Народна библиотека Србије, Београд

886.1-94

НОВАКОВИЋ-Лопушина, Јелица

Echte mensen kunnen vliegen = (Pravi ljudi umeju da lete) / Jelica Novaković-Lopušina; [prevodioci, vertalers Jelena Hilbrich... et al.]. – Antwerpen: EPO : Beograd : Partenon, 2000 (Novi Beograd : Megraf). – 211, 75 str. ; 21 cm Upor. tekst na srp. i hol. jeziku. – Nasl. str. prištampanog srp. teksta : Blago onom ko rano poludi = (Gelukkig is wie bijtijds waanzinnig wordt). – Oba teksta štampana u medusobnom obrnutom smeru. – Tiraž 500.

1. Новаковић-Лопушина, Јелица: Благо оном ко рано полуди

ISBN 86-7157-184-X

ID=84404748

VOORWOORD

Precies één jaar geleden heb ik mijn studenten opgeroepen om de mouwen op te stropen en met het opruimen van het geestelijke en emotionele puin te beginnen dat na vier maanden Navo-bombardementen was achtergelaten. Misschien viel er toch nog iets te redden van de illusies en de voorstellingen die aan diggelen lagen, van de hoop die bedolven was, van de nog smeulende restanten vertrouwen. Met een masker voor de neus tegen de stank van dood en haat zijn we in de sporen van Sisyphus gestapt en met de zoveelste wederopbouw in onze eeuw begonnen.

Het boek dat voor u ligt bevat behouden gebleven stukjes menselijkheid die de zinloosheid van oorlog hebben doorstaan. Vliëgend door de ether, gedragen door onzichtbare golven en signalen, overhandigd door virtuele en echte postbodes hebben ze de besmettelijkheid van haat en geweld, van collectieve veroordeling en bestraffing, van vogelvrijverklaring en quarantaine, van vervreemding en afstomping weten te overstijgen. De waarde ervan ligt niet alleen in hun emotionele betekenis voor mij persoonlijk – ze waren immers een reactie op mijn dagboek – maar ook in hun universeel geldige boodschap van empathie. Meeleven, meevoelen, zich verplaatsen in de ervaringen van de andere, nadenken over de grote vragen van het leven, tot inzicht willen komen zonder vooroordelen – dat zijn handelingen die de mens pas echt tot mens maken. Dit boekje is een bewijs dat zulke mensen geen illusie zijn, dat ze bestaan, ondanks verschillen in afkomst en opleiding, ondanks de valse goden van ons stervend millenium, ondanks alle grenzen die men tussen mensen wil leggen om ze makkelijker manipuleerbaar en beheersbaar te maken.

Mijn dank gaat uit naar allen, bekend of onbekend, die de moeite hebben genomen om even stil te staan bij de ellende van anderen. Ik weet dat dit geen nieuwe oorlogen kan verhinderen, dat het doden niet tot leven kan roepen, maar het maakt onze existentiële eenzaamheid draaglijker (er zijn nog mensen die boven de begrenzings van hun eigen kleine bestaan kunnen uitstijgen om de andere te raken, al is het maar voor even).

Mijn dank geldt ten slotte ook mijn studenten die zich ondanks alle ervaringen van de afgelopen jaren niet afgesloten hebben van de wereld. Hun enthousiasme en nieuwsgierigheid zijn de grondvesten van nieuwe bruggen waarmee wij andere oevers tegemoet willen bouwen.

Belgrado, 10 juni 2000

Jelica Novaković-Lopušina

PREDGOVOR

Pre tačno godinu dana pozvala sam svoje studente da zasučemo rukave i počnemo sa rasklanjanjem duhovnih i emocionalnih ruševina koje su četiri meseca NATO-bombardovanja ostavila za sobom. Možda se još nešto dalo spasiti od iluzija i predstava razbijenih u paramparčad, od zatrpene nade, od tek zgašenih ostataka poverenja. Sa maskom na nosu protiv zadaha smrti i mržnje krenuli smo stopama Sizifa, i po ko zna koji put u ovom veku latili se "obnove i izgradnje".

Knjiga pred vama sadrži sačuvane deliće ljudskosti koji su uspeli da prežive besmisao rata. Leteći kroz etar, nošeni nevidljivim talasima i signalima, uručeni od strane virtuelnih i stvarnih pošlara uspeli su da nadrastu zaraznost mržnje i nasilja, kolektivne osude i kažnjavanja, izopštavanja i karantina, otuđivanja i otupljivanja. Vrednost im nije samo u emotivnom značaju za mene lično – jer pristizali su kao reakcija na moj dnevnik – već u njihovoj univerzalnoj poruci empatije. Saživljavanje, saosećanje, uživljavanje u iskustva drugih, razmišljanje o velikim pitanjima života, želja da se stekne uvid bez predrasuda – to su činovi koji čoveka tek stvarno čine čovekom. Ova knjiga je dokaz da takvi ljudi ne predstavljaju iluziju, da postoje, uprkos razlikama u poreklu i obrazovanju, uprkos lažnim bogovima ovog zamirućeg milenijuma, uprkos svim granicama koje se žele nametnuti među ljudima kako bi se njima lakše manipuliralo i vladalo.

Zahvalnost dugujem svima njima, poznatima i nepoznatima, koji su se potrudili da porazmisle o patnji drugih, da načas pokažu malo ljudske topline ne tražeći ništa

zauzvrat. Znam da to ne može sprečiti nove ratove, da ne može vratiti život mrtvima, ali zato našu egzistencijalnu usamljenost čini podnošljivijom: još ima ljudi koji mogu da se vinu iznad ograničenosti sopstvenog malog bivstvovanja kako bi dotakli drugog, makar i samo načas.

Zahvalnost dugujem, na kraju, i svojim studentima koji se uprkos iskustvima proteklih godina nisu zatvorili za svet. Njihov entuzijizam i radoznalost predstavljaju temelje novih mostova koje ovim gradimo u susret drugim obalama.

Beograd, 10. jun 2000.

Jelica Novaković-Lopušina

Subject: Verzoek om contact

Datum: vrijdag, 26 maart 1999

Geachte mevrouw Novaković,

In deze bizarre dagen wordt de berichtgeving over de feitelijke oorlog die de Navo met uw land voert in de media beheerst door militair-technische mededelingen en weidse politieke doelstellingen. Wij hebben de indruk dat het nauwelijks doordringt tot de Nederlandse bevolking wat het betekent om zonder paraplu onder deze bommenregen te staan. Graag zouden wij in onze uitzending van morgenochtend (zaterdag 27/3) met een nederlandssprekend iemand in Servië praten over de persoonlijke kant van deze oorlog. Het is daarbij uitdrukkelijk niet de bedoeling de politieke kwestie aan de orde te stellen, maar wel om duidelijk te maken wat afstandelijke nieuwsbeelden betekenen voor de mensen die er op staan.

met vriendelijke groet,

Paul Malherbe

NCRV radio

Predmet: Molba za kontakt

Datum: petak, 26. mart 1999.

Poštovana gospođo Novaković,

U ovim bizarnim danima izveštaji o činjeničnom ratu koji NATO vodi sa Vašom zemljom preplavili su medije vojno-tehničkim saopštenjima i uopštenim političkim ciljevima. Imamo utisak da do svesti holandskog naroda jedva prodire šta u

stvari znači stajati bez kišobrana pod tom kišom bombi. Rado bismo u našoj emisiji sutra ujutru (subota, 27.3.) razgovarali s nekim u Srbiji ko govori holandski o ličnom iskustvu ovog rata. Pri tom nam izričito nije namera da postavljamo politička pitanja već da stavimo do znanja šta bezosećajni snimci izveštača znače za ljude koji se pojavljuju na njima.

Prijateljski pozdrav,

Paul Malerb

NCRV radio

Subject: bezorgd

Datum: zondag, 28 maart 1999

Beste Jelica,

Gelukkig een bericht van je. Ik kan je niet vertellen hoe vaak ik aan je denk en hoeveel zorgen ik me om je maak. Weet dat ik in gedachten de hele tijd bij jou ben. Ik moet iedere keer huilen als ik de vliegtuigen boven mijn hoofd hoor vliegen. Het is zo moeilijk te geloven. De trauma's die zich herhalen. Ik hoop en bid dat het met jou en jouw familie en alle anderen goed komt en dat er gauw een einde aan deze oorlog komt. Al die verschrikkelijke angst, slapeloze nachten, huilende sirenes, telkens weer naar de kelder lopen, met tassen met water en brood, al dit kwam weer in mezelf naar boven... Daarom weet ik hoe het is om zoiets door te moeten maken... De herinneringen die me doen rillen. Ik denk aan jullie. Ik bid voor jullie. Jullie redden het.

Als ik je in welke vorm dan ook vanuit Slovenië kan helpen, aarzel ECHT niet om het aan mij te vertellen. We blijven in contact.

Jouw, Anita

Predmet: zabrinuta

Datum: nedelja, 28. mart 1999.

Draga Jelice,

Srećom sam dobila poruku od tebe. Ne mogu ti reći koliko često mislim na tebe i koliko se brinem zbog tebe. Znaj da sam u mislima sve vreme sa tobom. Svaki put se zaplačem kad čujem avione kako lete iznad moje glave. Teško je poverovati. Traume koje se ponavljaju. Nadam se i molim da će sa tobom i tvojom porodicom i svima ostalima sve biti dobro i da će ubrzo doći kraj ovom ratu. Sav taj stravični strah, besane noći, urlanje sirena, svaki čas trčanje u sklonište, sa torbama punim vode i hleba, sve se to i meni opet vratilo u sećanje... Zato i znam koji je to osećaj kad tako nešto preživljavaš... Sećanja od kojih se stresem. Mislim na vas. Molim se za vas. Preživite.

Ako na bilo koji način mogu da pomognem iz Slovenije, STVARNO nemoj da oklevaš da mi to kažeš. Ostaćemo u kontaktu.

Tvoja Anita

Predmet: Re: 3. dan

Datum: nedelja, 28. mart 1999.

Jelice,

Jedina dobra ljudska osobina koja je ostala u Pandorinoj kutiji je "espera", tj. nada.

Nadam se i nadam, pretpostavljam kao i svi ostali koji neke stvari u ovom svetu ne mogu da razumeju.

Uz vas smo!

Ivan Bank